

برنامه استراتژیک گروه مهندسی بهداشت محیط

مقدمه

❖ تعریف بهداشت محیط

دانش و فن کنترل عواملی از محیط زیست است که به هر طرق مختلف می توانند در رفاه و سلامت جسمی، روحی و اجتماعی انسان تاثیر داشته باشند، و به عبارت دیگر بهداشت محیط، تکوین نظام یافته، ارتقا و اجرای معیارهایی است که محیط خارجی مسبب بیماری، ناتوانی و سلب آسایش از انسان را کنترل می کنند. در این مجموعه معیارهای ساختاریافته علاوه بر حفظ سلامت و ایمنی، جنبه های زیبایی شناختی نیز متناسب با نیازها و انتظارات جامعه هدف گنجانده می شود.

براین اساس مهمترین وظیفه بهداشت محیط، مطالعه عوامل محیطی مضر برای سلامت انسان و تشخیص، پیشگیری، رفع و کنترل اثرات سوء ناشی از این عوامل تلقی می گردد. بهداشت محیط بطور موکد سلامت انسان و بهداشت مردم را به عنوان هدف اصلی پیگیری می کند و کیفیت محیط و حفظ سلامت اکوسیستم ها را به طور غیر مستقیم مورد توجه قرار می دهد.

❖ تاریخچه بهداشت محیط در ایران:

تا اواخر دوران قاجار هیچگونه نشانه ای از تشکیلات منظم و قانونی برای مدیریت امر بهداشت و درمان مملکت در دست نیست. اولین قدم در راه تشکیل یک مرجع قانونی برای رسیدگی به سلامت مردم در کشور با تشکیا شورایی به نام هیئت صحیه (مجلس صحیه) در محل دارالفنون براداشته شد و در سال ۱۳۰۰ وزارتخانه جدیدی به نام وزارت صحیه و فئاید عامه تاسیس و در سال ۱۳۲۰ وزارت بهداری با تشکیلات جدید شروع بکار کرد. مهندسی بهداشت محیط از سال ۱۳۳۱ تا سال ۱۳۳۵ غالبا به صورت تیمی مرکب از مهندسین کادر ستادی وزارتخانه در نقاط مختلف کشور فعالیت داشته اند.

وظایف آنها علاوه بر تهیه دستورالعمل ها و فرمهایی در زمینه مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی و اماکن عمومی، مبارزه با حشرات و جوندگان، دفع فضولات جامد، بهسازی منابع آب و طراحی نقشه های تیپ و اجرای پروژه های تامین آب آشامیدنی بود در این مدت نسبت به اجرای لوله کشی آب آشامیدنی ۴۶ شهر در ایران اقدام شده است. از سال ۱۳۳۵ مهندسی بهداشت بصورت اداره کل درآمد و در مدت کوتاهی در بسیاری از استانهای کشور ادارات مهندسی بهداشت ایجاد شدند. در سال ۱۳۴۶ تامین آب آشامیدنی و بهسازی محیط روستاها از وزارت بهداشتی به آبادانی و مسکن انتقال یافت و در همین سال اداره کل مهندسی بهداشت به اداره کل بهداشت محیط تغییر نام یافت. در سال ۱۳۵۱ وظایف مذکور به عهده وزارت کشاورزی و پس از تشکیل وزارت تعاون به آن وزارتخانه کحول گشت، در سال ۱۳۵۶ با مصوبه ای وظایف یاد شده مجدداً به اداره کل بهداشت اعاده شد که در سال ۱۳۵۸ مصوبه مذکور مورد تاکید شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت.

اجرای پروژه های تامین آب آشامیدنی روستاها و عملیات بهسازی محیط با پیروزی انقلاب اسلامی توسعه قابل ملاحظه ای یافت. ولی با توجه به اهمیت و گسترش سایر فعالیت های بهداشت محیطی و لاجرم برای هماهنگ کردن تشکیلات بهداشت محیط با شبکه های بهداشتی و درمانی کشور از سال ۱۳۶۷ با تشکیل مرکز بهداشت استان و شهرستان ها مدیریت بهداشت محیط استان ها و ادارات بهداشت محیط شهرستان ها به ترتیب به گروه بهداشت محیط و حرفه ای استان و واحد بهداشت محیط و حرفه ای شهرستان تنزل جایگاه یافت. در سال ۱۳۶۹ مسئولیت تامین آب آشامیدنی روستاها به سازمان جهاد سازندگی واگذار گردید و بدینوسیله سایر فعالیت های بهداشت محیط در نظام شبکه ادغام یافت. در سال ۱۳۷۴ برای تعدیل نیروی انسانی و کاهش ابعاد تشکیلات ها در وزارت بهداشت و درمان آموزش پزشکی دو اداره کل بهداشت محیط و اداره کل بهداشت حرفه ای در هم ادغام شدند، اما با ادامه روند کوچک سازی تشکیلات و واگذاری بعضی از وظایف به بخش خصوصی تفویض اختیار به مسئولیت ها به دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی در آذرماه

۱۳۷۹ اداره کل بهداشت محیط و حرفه ای به دفاتر سلامت محیط کار تغییر نام یافت. و در اواخر سال ۱۳۸۷ به مرکز سلامت محیط و کار تغییر و ارتقا یافت.

❖ تاریخچه بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی لرستان

دانشکده بهداشت و تغذیه دانشگاه علوم پزشکی لرستان از سال ۱۳۷۳ اقدام به پذیرش دانشجو در مقطع کاردانی بهداشت محیط نمود، در سال ۱۳۸۱ پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ناپیوسته و در سال ۱۳۹۲ در مقطع کارشناسی پیوسته و در سال ۱۳۸۸ پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد رشته مهندسی بهداشت محیط تصویب گردید و از سال ۱۳۹۰ در مقطع کاردانی پذیرش دانشجو انجام نمیگیرد. در حال حاضر (۱۳۹۵) پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ارشد وجود دارد.

❖ برنامه استراتژیک گروه مهندسی بهداشت محیط

❖ رسالت (Mission)

ماموریت گروه مهندسی بهداشت محیط، حرکت در راستای تحقق اهداف کلان منطقه آمایشی و اهداف دانشگاه علوم پزشکی لرستان و بهبود و ارتقاء سطح سلامت مردم جامعه از طریق تربیت نیروی انسانی خلاق و کارآمد و گسترش مشارکت های بین بخشی و کمک به یافتن پاسخ های مناسب به نیازهای منطقه ای و کشور از طریق پژوهش های مرتبط در زمینه بهداشت و محیط می باشد.

❖ دورنما (Vision)

گروه مهندسی بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی لرستان با استعانت از ذات مقدس الهی، تلاش می نماید که با بهره گیری از سرمایه های انسانی کارآمد و کلیه منابع، طی ۱۰ سال آینده جایگاه آموزشی و پژوهشی رشته مهندسی بهداشت محیط را به کمتر از ۱۰ در بین دانشگاه های کشور برساند و جزء ۵ دانشگاه علوم پزشکی در سطح کشور باشد که علم و فناوری را بومی سازی و کاربردی کرده است.

❖ ارزش های گروه مهندسی بهداشت محیط

۱. رعایت ارزش های معنوی و دینی

۲. رعایت احترام افراد

۳. حفظ ارزش های انسانی و توجه به اصل کرامت انسانی و اخلاق حرفه ای

۴. تعهد در انجام امور محوله و رعایت امانت داری

۵. انجام کار تیمی و گروهی

۶. ترویج مشارکت های بین بخشی

۷. انجام کار کیفی

۸. مشتری مداری

۹. پاسخگویی به نیازهای جامعه

۱۰. صیانت از منابع تخصیص داده شده

❖ اهداف کلی گروه مهندسی بهداشت محیط

۱. ارتقاء کمی و کیفی اعضای هیئت علمی و کارکنان گروه
۲. ارتقاء سطح کمی و کیفی فعالیت های آموزشی گروه
۳. ارتقاء سطح کمی و کیفی فعالیت های پژوهشی گروه
۴. توسعه همکاری های بین بخشی با نهادهای دولتی و غیر دولتی داخلی و بین المللی فعال در حوزه مهندسی بهداشت محیط
۵. تربیت دانش آموختگان توانمند، کار آفرین و بروز در راستای رفع نیاز سلامت جامعه و ارتقاء سطح سلامت آن

❖ ارزیابی محیط داخلی و خارجی گروه مهندسی بهداشت محیط

الف: محیط داخلی گروه

❖ نقاط قوت S

- S₁: وجود اعضای هیئت علمی و کارشناسان متعهد و توانمند به فعالیت های آموزشی و پژوهشی
- S₂: دسترسی به منابع کتابخانه ای و الکترونیکی آموزشی و پژوهشی
- S₃: ظرفیت انجام پژوهش های بنیادی و کاربردی
- S₄: وجود حسن تعامل و همکاری و همسویی بین اعضای گروه با سایر گروهها و مسئولین دانشکده و دانشگاه
- S₅: وجود آزمایشگاههای مختلف در گروه و دانشکده و امکان استفاده از آنها
- S₆: وجود دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی و اختصاصا در مقطع کارشناسی ارشد

❖ نقاط ضعف W

- W₁: کمبود ردیف سازمانی برای جذب کادر هیئت علمی و کارشناسان مطابق استانداردها و آیین نامه های گروه آموزشی مهندسی بهداشت محیط
- W₂: کمبود فضای فیزیکی استاندارد مورد نیاز گروه
- W₃: کمبود تجهیزات مناسب آزمایشگاهی
- W₄: کمبود اعضای هیئت علمی در گروه مطابق استاندارد
- W₅: عدم کفایت نیروی کارشناس کارا و ثابت در گروه

الف: محیط خارجی گروه

❖ فرصت ها O

- O₁: موقعیت مناسب جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی و مرکزیت شهر خرم آباد
- O₂: وجود وسایل ارتباط جمعی مناسب
- O₃: اجماع نظر متخصصان ذیربط و مسئولین در سطح منطقه ای و ملی به حفظ و ارتقاء محیط زیست
- O₄: وجود مراکز آموزش عالی مختلف در شهر خرم آباد
- O₅: وجود تعامل با سایر دانشکده ها در رابطه با استفاده از امکانات آزمایشگاهی آن دانشکده ها
- O₆: سیاست های توسعه ای بالادستی، در خصوص گسترش تحصیلات تکمیلی
- O₇: وجود بستر مناسب برای تاسیس شرکت های دانش بنیان از سوی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی
- O₈: وجود کارخانجات و مراکز صنعتی استان، مراکز بهداشتی درمانی، مراکز آموزشی درمانی به منظور برگزاری دوره های کارآموزی و انجام پروژه های تحقیقاتی دانشجویان در مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی

O₉: افزایش توجه و نگرش مسئولین و مردم به مسایل بهداشتی محیطی و حفظ محیط زیست

❖ تهدیدها T

T₁: عدم اثرگذاری مستقیم گروه در تامین بودجه

T₂: تغییر مداوم و کارشناسی نشده برخی از قوانین و مقررات جاری

T₃: عدم ارتباط موثر با سازمانها و نهادهای اجرایی به منظور شناسایی مشکلات سلامت و محیط زیست

T₄: عدم دیدگاه مناسب مسئولین در تقسیم بندی منابع (عدم وجود نگرش کافی در برخی از بخش ها نسبت به

جایگاه و اولویت بهداشت بر درمان)

T₅: وابسته بودن برنامه ها و اهداف عینی به سیاست ها و شرایط حال دانشکده و دانشگاه

T₆: پذیرش کارشناسی نشده دانشجو از سوی مراکز آموزش عالی بدون توجه به اولویت، نیاز و ظرفیت اشتغال

کشور

T₇: کمبود جاذبه های رفاهی برای جذب و ماندگاری کارشناسان و اعضای هیئت علمی

❖ اولویت های استراتژیک گروه مهندسی بهداشت محیط

۱. بازنگری کوریکولوم آموزشی و سرفصل دروس منطبق با مشکلات و نیازهای جامعه
۲. جذب نیروی هیئت علمی آموزشی و توسعه تحصیلات تکمیلی براساس استاندارد وزارت بهداشت
۳. برگزاری کارگاهها و دوره های آموزشی مناسب از لحاظ کمی و کیفی برای ارتقاء توانمندیهای اعضای هیئت علمی و کارشناسان گروه
۴. تامین اعتبارات و بودجه لازم برای توسعه فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی گروه
۵. تامین تجهیزات و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری متناسب با استانداردها
۶. ایجاد ارتباط موثر و بیشتر اعضای عیث علمی و مدیران با مسئولین ارشد دانشگاه و استان
۷. برنامه ریزی و تدوین دوره ها و کارگاههای آموزشی فوق برنامه (نرم افزارها و بازدیدهای علمی) جهت ارتقاء توانمندی فارغ التحصیلان
۸. پیگیری ایجاد چارت سازمانی مناسب
۹. استفاده بهینه از بستر پژوهشی موجود در سایر مراکز صنعتی، آموزشی و پژوهشی
۱۰. تطبیق اولویت های پژوهشی گروه مهندسی بهداشت محیط با نیازهای جامعه در حوزه سلامت و توسعه علوم دانش بنیان زیست محیطی
۱۱. تهیه شناسنامه برای تجهیزات آزمایشگاهی و برنامه ریزی منظم به منظور تعمیر و نگهداری آنها